

**שיחת מפקד בסימן אחריות -
לשיחה עם דרג פיקודי
לציון יום השנה למתקפת ה-7 באוקטובר
תשפ"ו 2025**

המפקד,

שנתיים חלפו מאז המתקפה האכזרית של החמאס. שנתיים הנושאות בחובן רגשות, תחושות ומחשבות שונות: כאב ואובדן, תחושת כישלון ואבל, ומצד שני, גם גאווה גדולה על מעשי הגבורה ועל עמידתו האיתנה של צה"ל, מפקדיו וחיליו, הפועלים בנחישות וביוזמה, ודבקים במשימתם לאור מטרות המלחמה. ציון יום השנה למתקפת הפתע ב-7 באוקטובר מהווה עבורנו הזדמנות לקיים שיח פיקודי על התחושות, ההצלחות והאתגרים, ולשאול מה עלינו ללמוד ולשפר לקראת המשימות והדרך שלפנינו.

ניתן לפתוח את השיחה בסבב קצר בו החיילים ישתפו איפה הם היו בשבעה באוקטובר. יש להקפיד על רגישות לגבי חיילים מישובי מערב הנגב או חיילים שעברו אירועים קשים במתקפת הפתע.

הקרא מתוך הדברים שנשא בפני מפקדים הרמטכ"ל ה-23, רא"ל (מיל') הרצי הלוי, עם פרסום התחקירים המערכתיים על ה-7 באוקטובר:

"כל קצין בצה"ל, וכל חייל, חייב ללכת עם הציווי כאילו הוא עצמו היה מפקד בשבעה באוקטובר, ולראות איך הוא מתקן לשנים רבות קדימה."

היעזר בשאלות הבאות:

- מה דעתכם על אמירת הרמטכ"ל כי כל חייל וחילית חייבים ללכת עם תחושות האחריות לכישלון במניעת ההתקפה של האויב ב-7 באוקטובר?
- כיצד נראית האחריות של צה"ל, מפקדיו וחיליו בעת הזאת? מה אנחנו נדרשים לעשות לאורה?
- כיצד אתה רואה את החלק שלך ושל יחידתך בתיקון?

דגשים למפקדים

זיכרון

נזכור את האזרחים שנרצחו ב-7 באוקטובר ונתייחד עם זכרם ומורשתם של הנופלים מכוחות הביטחון, ההצלה, הרפואה וצה"ל אשרו חרפו נפשם בקרבות למען הגנת המדינה ואזרחיה, ננצור את זכרם ונשאב השראה מדמותם. לצה"ל מחויבות לזכרונם והנצחתם של חללי צה"ל בסדיר ובמילואים שקראו "הנני" ונפלו בעת מילוי תפקידם. מפקדי צה"ל וחיליו יוסיפו לפעול למען הפצועים בגוף ובנפש שפעלו למען אזרחי המדינה, לכבדם ולהוקירם.

נשיאה באחריות נוכח הכשלון

צה"ל נושא באחריות להגנת מדינת ישראל וביטחון אזרחיה ותושביה. זוהי אחריות כבדת משקל וב-7 באוקטובר כשלנו במימושה. נדגיש את מחויבותנו להשבת החטופים המוחזקים ברצועת עזה, נתמוך במשפחותיהם, ונספר את קורותיהם של השבויים ופדויי השבי שסבלו מידו האכזרית של האויב שהחזיקם בתנאים לא אנושיים. נתחייב לפעול ולהילחם עד כדי חירוף הנפש - עד להשבתם הביתה. יישום תחקירי אירועי השבעה באוקטובר הינו צו מוסרי של צה"ל כלפי אזרחי מדינת ישראל עליהם אנחנו מחויבים להגן ולשמור. צה"ל יפעל להפוך כל אבן על מנת לפעול לתיקון ולשינוי מערכתי על מנת להבטיח את ביטחון מדינת ישראל ולהיות נכונים לאתגרים שלפנינו.

תקווה

צה"ל פועל ונלחם על מנת לאפשר למדינת ישראל ואזרחיה לחיות חיי חירות, שגשוג וצמיחה ולהגשמת חזון הדורות. ידענו תקופות קשות כעם וקמנו מהן מחוזקים. נשאב רוח והשראה מדורות הלוחמים, למען חירות העם בארצו. אנו פועלים מתוך הכרה בכוחה של התקווה לעצב מחר טוב יותר. נחזק את מערב הנגב ונפעל לסייע בצמיחתו ובשגשוגו. נגייס תעצומות נפש למשימות שעוד נכונות לנו כחברה וכעם ונפעל מתוך עוצמה צבאית אל מול האויב. נבטיח את ביטחון המדינה ואזרחיה ואת מחויבותנו להגן על הזכות לחיות כעם חופשי בארצנו.

גבורה

בשבעה באוקטובר, בצל ערפל הקרב הכבד, קמו אזרחים, אנשי כוחות הביטחון, חיילים, מפקדים ויחידות ופעלו באומץ-לב, הקרבה וגבורה. ברגע האמת הם פעלו מתוך מסירות נפש תוך גילוי דוגמה אישית ושליחות למען הגנת המדינה ואזרחיה. נדגיש את מאות אלפי החיילים והמפקדים בסדיר ובמילואים המוסיפים להילחם על הבית ופועלים מתוך תחושת שליחות, ציונות ואמונה בצדקת הדרך למימוש ייעודו של צה"ל ולהבטחת קיומנו הלאומי.

סכם באמצעות הדגשים הבאים:

- מקץ שנתיים למלחמה עוצרת מדינת ישראל כולה, ובתוכה גם צה"ל, כדי לזכור את הנופלים מכוחות הביטחון, ההצלה, הרפואה וצה"ל, אשרו חרפו נפשם בקרבות למען הגנת המדינה ואזרחיה במתקפת הפתע של ה-7 באוקטובר, ובמלחמה שפרצה בעקבותיה. ננצור את זכרם ונשאב השראה מדמותם. נזכור כי מטרות המלחמה טרם הושגו במלואן, נדגיש את מחויבותנו להשבת החטופים והחטופות המוחזקים ברצועת עזה, נתמוך במשפחותיהם, ונספר את קורותיהם של השבויים ופדויי השבי שסבלו מידו האכזרית של האויב שהחזיקם בתנאים לא אנושיים. נתחייב לפעול ולהילחם עד כדי חירוף הנפש - עד להשבת החטופים הביתה ולפירוק השיטתי של תשתיות הטרור בעזה, ונתחייב להפרחה המחודשת של חבלי הארץ שנפגעו במלחמה.
- נכיר באחריות הכבדה המוטלת עלינו כחיילים בצה"ל - להגן על מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה. נלמד את הכשלים שהתרחשו ב-7 באוקטובר ואלו שהובילו אליו, נתחקר אותם, וניישם את מסקנותיהם. נדגיש את מחויבותו של צה"ל לתיקון ולשינוי, ואת האחריות הנגזרת מהאתגרים המורכבים העומדים לפתחנו. מתוקף תפקידנו להבטיח את בטחון המדינה ואזרחיה - נדגיש את אחריותנו לעמוד במשימות שעוד נכונו לנו.
- נעלה על נס את האזרחים, כיתות הכוננות, כוחות המשטרה, השב"כ וצה"ל, שפעלו במהלך ה-7 באוקטובר ובלחימה שלאחריו, שמו את נפשם בכפם, קראו "הנני" ופעלו להצלת חיי אדם. נדגיש את מעשיהם של אחינו הלוחמים הפועלים בשליחות, במסירות, ולאורו של מצפן ערכי חד.
- דווקא מתוך הזיכרון, נדגיש את החזון העומד בהמנון הלאומי שלנו "להיות עם חופשי בארצנו". נישא את עינינו אל התקווה, נזכור כי כבר עברנו ימים קשים כעם, ונבטיח לפעול במשימות שעוד נכונו לנו כחברה, כעם וכצבא - למען עתיד טוב יותר.

צילום: זיו קורן

אחריות - לוקחים, מקבלים או נושאים? - לקוח מתוך האקדמיה ללשון עברית, נובמבר 2023

קיבל עליו אחריות - במקורות הכוונה הייתה בעיקר להתחייבות כלכלית (כמו בכתובה). עם הזמן, המשמעות הורחבה לכל התחייבות או מחויבות - למשל לקבל על עצמך משימה או תפקיד. הניסוח המדויק הוא "קיבל עליו אחריות", ולא "קיבל אחריות" בלבד, כי "קיבל עליו" מדגיש בחירה אקטיבית לקחת את המחויבות. בספרות ההלכה אדם 'מקבל עליו אחריות' כשם שהוא 'מקבל עליו' דברים אחרים: עול מלכות שמיים, עול מצוות. השימוש בצירוף "קיבל עליו" מקובל עד היום, למשל: 'קיבל עליו את הדין', 'קיבל עליו את התפקיד', 'קיבל עליו להשלים את המשימה', וגם - 'קיבל עליו אחריות'.

נשא באחריות - זהו צירוף מודרני יותר, בהשראת שפות זרות. המשמעות כאן היא לשלם מחיר או לתת דין וחשבון אחרי מעשה. למשל: "עליו לשאת באחריות ולהתפטר". זה קרוב במשמעות ל-"נשא בעול" או "נשא בתוצאות".

סיכומו של דבר: מי שמקבל עליו אחריות הוא מי שמסכים להשתדל בעניין מסוים או להיות ערב לו, ואילו מי שנושא באחריות הוא מי שמוטלת עליו האחריות, ולאחר מעשה - הוא מי שמודה שיש לו חלק בעניין שלא עלה יפה.

דברים, פרק ג', פסוקים כ"ג-כ"ח

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בַּעַת הַהוּא לֵאמֹר. אֲדֹנִי ה' אֶתְּהַלֵּל לְהַרְאוֹת אֶת עֲבֹדְךָ אֶת גְּדֹלְךָ וְאֶת יְדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֶל-בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶיךָ. אֶעֱבֹרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹן. וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רֹב לָךְ אֵל תּוֹסֵף דִּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדִבְרֵי הָזֶה. עָלָה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יְמִיה וּצְפֹנָה וְתִימָנָה וּמִזְרָחָה וְרָאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה. וְצוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקָהוּ וְאַמְצֵהוּ כִּי הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה.

הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר, בנאום קבלת הדרגות וכניסתו לתפקיד הרמטכ"ל

"אני מקבל היום את הפיקוד על צה"ל בחרדת קודש ובענווה. אני מודע לאחריות הכבדה המוטלת עליי. המשמרת הזו אינה ככל המשמרות. זהו רגע מבחן היסטורי. בבוקר השבעה באוקטובר כשל צה"ל במשימתו. הגבול נפרץ. אויבינו חדרו לתוך יישובינו, טבחו בטפנו, בילדינו, בנשינו ובאחינו... לא ימוש מעינינו זכר בנינו ובנותינו, היפים והיפות, טהורי הלב, כשהם נסים על נפשם ממסיבה בשדה לא חרוש, ניצודים על ידי חיות טרף. נחקוק בליבנו משפחות שלמות, את מבטי האימה של הילדים והוריהם, נשחטים ונשרפים - בנר עוז, בבארי, בכפר עזה ובנחל עוז, בנתיב העשרה, בשדרות ובאופקים.

לעולם לא נשכח את הזעקות, המשוועות לעזרה מול הרוע השטני וחסר הרחמים של המרצחים. לא נסלח ולא נשכח. זוהי מלחמת קיום! נמשיך במערכה להחזרת חטופינו ולהכרעה."

הרמטכ"ל ה-23 רא"ל (במיל') הרצי הלוי

"אני ממליץ מאוד לשבת כאן היום ולהגיד: 'זו הלמידה שלנו'. אני אומר לכם, קיבלתי מכתבים והתייחסויות, גם מאנשים כאן, שאומרים 'אתם', ואין לי בעיה. אני מחבק, האחריות שלי, היא שלי, אני מפקד הצבא בשבעה באוקטובר ויש לי את האחריות שלי. ויש לי גם את כל סך האחריות שלכם, גם את זה אני רואה שלי, ואני רואה בכל פקוד שלי שטעה גם חלק שלי.

אנחנו מתחילים להתקרב לפסח. אתם זוכרים איך מוגדר זה שאומר 'מה העבודה הזאת לכם?', ואני אומר לכם, תראו בזה שלנו, כי העבודה תהיה יותר טובה. וברור שיש כאן אנשים עם יותר אחריות ועם פחות אחריות. אני חושב שכל קצין בצה"ל, וכל חייל, חייב ללכת עם הציווי, כאילו הוא עצמו היה מפקד בשבעה באוקטובר, ולראות איך הוא מתקן לשנים רבות קדימה."